

Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2025, 8(10): 798-813.

<https://doi.org/10.26677/TR1010.2025.1594>

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

KAVRAMSAL MAKALE

Freelance Ekonomi: Bağımsız Çalışmanın Yükselişi

Dr. Öğr. Üyesi Harika ŞEN, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Meslek Yüksekokulu, Ankara, e-posta: harika.sen@sbu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3893-5587>

Öz

Son yıllarda küresel ekonomide yaşanan değişimlerin etkisiyle, çalışma biçimlerinde de köklü dönüşümler meydana gelmiştir. Geleneksel istihdam modellerinin yanı sıra bireyler giderek daha fazla bağımsız çalışma yollunu tercih etmektedir. Bu bağlamda freelance ekonomisi, esnek çalışma saatleri, çeşitli projelerde yer alma ve kendi işini yönetme gibi avantajlarıyla ön plana çıkmaktadır. Dijitalleşmenin hız kazanması ve pandemi gibi küresel boyutta yaşanan olaylar, freelance çalışmanın daha hızlı bir şekilde hayatımıza girmesine ön ayak olmuştur. Özellikle teknolojik tabanlı ve dijital hizmetleri baz alan sektörlerde freelance çalışanların sayısında ciddi artış yaşanmıştır. Gig ekonomisinin bir parçası olarak değerlendirilen freelance çalışma, iş dünyasının esneklik taleplerine yanıt verirken, aynı zamanda çalışanlar açısından yeni zorluklar ve fırsatlar doğurmuştur. Bu makale freelance çalışmanın genel özelliklerini, avantajlarını, dezavantajlarını ve iş gücü piyasasındaki yerini incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca freelance çalışma modelinin gelişimini, hukuki çerçevesini ve gelecekteki olası yönelimleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Freelance Ekonomisi, Bağımsız Çalışma, Esnek Çalışma.

Makale Gönderme Tarihi: 04.07.2025

Makale Kabul Tarihi: 01.10.2025

Önerilen Atıf:

Şen, H. (2025). Freelance Ekonomi: Bağımsız Çalışmanın Yükselişi, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(10): 798-813.

**Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences**

2025, 8(10): 798-813. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2025.1594>

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

CONCEPTUAL PAPER

The Freelance Economy: The Rise of Independent Work

Assistant Prof. Dr. Harika ŞEN, Health Sciences University, Gülhane Health Vocational School, Ankara, e-mail: harika.sen@sbu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3893-5587>

Abstract

In recent years, changes in the global economy have led to radical transformations in working. Alongside traditional employment models, individuals are increasingly opting for independent work. In this context, the freelance economy stands out with advantages such as flexible working hours, participating in various projects and managing your own business. The acceleration of digitalization and global events such as the pandemic have significantly contributed to the widespread adoption of freelance work. The number of freelance workers in creative sectors, technology fields, and digital services has been observed to increase significantly. Freelance work, regarded as an integral component of the gig economy, has created both new opportunities and challenges for workers while addressing the need for flexibility in the corporate sector. This article intends to explore the fundamental features, benefits, drawbacks, and role of freelance work within the labor market. Furthermore, it will cover the evolution of the freelance work model, its legal aspects, and possible future directions.

Keywords: Freelance Economy, Independent Work, Flexible Working.

Received: 04.07.2025

Accepted: 01.10.2025

Suggested Citation:

Şen, H. (2025). The Freelance Economy: The Rise of Independent Work, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(10): 798-813.

GİRİŞ

Son yıllarda küresel boyutta teknolojinin hız kazanması ve dijitalleşmeyle birlikte geleneksel iş modellerinin etkisi azalırken, freelance çalışma modeline ilgi giderek artmaktadır. Esnek çalışma modelleri işgücünün kariyer planlamasına farklı seçenekler sunarken, freelance çalışma hem işgücü hem de işveren cephesi için popüler hale gelmiştir. Kısa süreli, geçici işlerin olduğu esnek bir piyasayı nitelendirmek için kullanılan Gig ekonomisi, işgücü piyasasında çok sayıda profesyonel, işletmelerle uzun süreli bağlantı kurmak yerine geçici sözleşmelerle istihdam ilişkisini düzenlemektedir (Barlage vd., 2019). Gig ekonomisi bağlamında, kitle çalışması (Nakatsu vd., 2014), esneklik, bağımsız sözleşmeli iş, talep üzerine çalışma, evden çalışma ve platform tabanlı çalışma (Aloisi, 2016) gibi kavramlar yeni iş düzeni içinde sıkça vurgulanmaktadır (Boons vd., 2015).

Freelance çalışma, modern işgücü piyasalarında önemli bir yer tutan ve farklı dinamiklere sahip bir istihdam biçimidir. Bilgi iletişim teknolojilerinin (BİT) gelişimi, bu yeni istihdam modelinin ortaya çıkmasında büyük bir role sahiptir. Freelance çalışma, esnek çalışma düzenleri ve bağımsız iş yapma biçimlerini içermekte, farklı alanlarda çeşitli uygulama biçimleriyle kendini göstermektedir. Günümüzde gig ekonomisi, freelance çalışmanın en belirgin örneklerinden birini oluşturmakta ve özellikle mobil teknolojilerin etkin olduğu iş modelleriyle ilişkilendirilmektedir. Bu durum, işgücü piyasasının değişen dinamiklerine paralel olarak, freelance çalışmanın farklı uygulama biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Çiğdem, 2018). Örneğin, yaratıcı sektörler, yazılım geliştirme, grafik tasarım, dijital medya, oyun tasarımı ve dijital içerik üretimi gibi alanlarda freelance çalışanlar, proje bazlı işlerle kariyerlerini sürdürmektedirler. Freelance çalışma modeli, hem bireyler hem de işverenler için yeni fırsatlar sunmakla birlikte, işgücü piyasasının geleceğinde nasıl bir yer edineceği konusunda tartışmalar devam etmektedir. Bu bağlamda mevcut araştırmalar ve literatür, freelance çalışmanın gelecekteki olası yönelimlerini ve etkilerini anlamak için önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Çiğdem, 2018).

Freelance ekonomi esnek çalışma saatleri, coğrafi bağımsızlık ve farklı projelerde yer alma gibi avantajlar sunarken, aynı zamanda gelir belirsizliği ve sosyal güvenlik eksikliği gibi dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Türkiye’de freelance ekonomisinin yükselişi, dijital platformların yaygınlaşması, girişimcilik ruhunun artması ve genç nüfusun bu çalışma modeline olan ilgisiyle desteklenmektedir.

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yapılandırılmıştır. Literatür taraması temel alınarak, freelance ekonomisinin Türkiye bağlamındaki tarihsel gelişimi, kavramsal altyapısı ve dijital dönüşümle olan ilişkisi ele alınmıştır. Araştırmada, ikincil veri kaynakları olarak akademik makaleler, politika raporları, resmi istatistik belgeleri kullanılmıştır. Verilerin sistematik biçimde analizinde betimsel analiz tekniği benimsenmiştir. Böylece, literatürdeki mevcut bilgi birikimi bütüncül bir perspektifle derlenmiş ve freelance ekonomisinin Türkiye’deki yeri kapsamlı şekilde tartışılmıştır.

KAVRAMSAL OLARAK FREELANCE ÇALIŞMA

Freelance çalışma modeline zemin hazırlayan ve bu olguyla doğrudan ilişkili olan “paylaşım ekonomisi” ve “gig ekonomisi” gibi kavramlar, dijital medya ve iletişim araçlarının gelişimine paralel olarak her geçen gün daha fazla gündeme gelmektedir. Freelance ekonomisi, son yıllarda akademik çevrelerde de yoğun biçimde incelenmeye başlanmıştır. Çalışmalar, freelance çalışmanın bireysel motivasyonları, işgücü piyasasındaki yeri ve ekonomik etkileri üzerine odaklanmaktadır. Örneğin, Smith ve Anderson (2020) freelance ekonomisinin esnek çalışma modellerine olan katkısını ve bireylerin iş-yaşam dengesi üzerindeki etkilerini analiz etmişlerdir.

Johnson (2019) ise freelance çalışanların karşılaştığı zorluklar ve bu zorlukların çözümüne yönelik stratejiler üzerinde durmuş, sosyal güvenlik eksikliği ve gelir belirsizliği gibi konuları ele almıştır. Freelance çalışma, paylaşım sistemleri arasında önemli bir yere sahip olan “kısa süreli iş (gig) ekonomisi” (Kiracı ve Kayabaşı, 2017) bağlamında ele alınmaktadır.

Türkiye bağlamında, freelance ekonomisinin araştırılması daha yeni olmasına rağmen, bu alanda yapılan çalışmaların sayısı giderek artmaktadır. Yıldız ve Demir (2021) Türkiye’de freelance çalışanların demografik özelliklerini ve bu çalışma modelini tercih etme nedenlerini incelemiştir. Ayrıca “Küresel İnovasyon Endeksi 2022 Raporu” freelance ekonomisinin Türkiye ekonomisine katkılarını ve dijital platformların bu süreçteki rolünü ortaya koymuştur (Türk Patent, 2022). Türkiye’de genç işsizlik oranları özellikle son yıllarda ekonomik daralma, pandemi etkileri ve yapısal işsizlik sorunları nedeniyle artış göstermektedir. 2023 yılı itibarıyla genç işsizliği %20 civarında seyretmekte olup, bu oran NEET (ne eğitimde ne istihdamda olan) gençler arasında daha yüksektir (TÜİK, 2023). Bu durum Türkiye’nin genç nüfus yapısına rağmen gençlerin işgücü piyasasına girişte zorlandığını ortaya koymaktadır.

Freelance çalışmanın esnekliği bireylerin iş-yaşam dengesi sağlamalarına olanak tanırken, aynı zamanda disiplin ve zaman yönetimi gerektirdiği vurgulanmaktadır (Smith ve Anderson, 2020). Gelecekte freelance yani bağımsız çalışma modelinin yaygınlaşacağı tahmin edilmektedir. Bu yeni dönemde kendi işinin patronu olan bağımsız çalışanların oluşturduğu Gig ekonomisinin hızla büyümesi beklenmektedir (Bercovici ve Bercovici, 2019).

Tablo 1. Freelance Çalışma ile İlgili Kavramlar ve Tanımları

Kavram	Tanım	Kaynak
Çevrim içi geçici (gig) çalışma	Uzun vadeli istihdam için açık veya örtük bir sözleşme olmaksızın internet platformları aracılığıyla tahsis edilen ve teslim edilen ücretli işler	Graham vd., 2017
Gig ekonomisi	Bağımsız yükleniciler veya danışmanlar olarak esnek düzenlemeler altında işe alınan ve yalnızca belirli bir görevi tamamlamak veya belirli bir süre için çalışanlar ile oluşan ekonomik etkinlikler	Friedman, 2014
Çevrim içi dış kaynak kullanımı	Platformlar aracılığıyla serbest çalışanlara başvurulması ve bu sayede işlerin yürütülmesi için dış kaynak sağlanması	Malik vd., 2017
Mikro çalışma	Kalabalık çalışma platformlarında gerçekleştirilen küçük görevler	Morris vd., 2017
Mikro kaynak kullanımı	Nispeten küçük hizmetlerin yerine getirilmesi için çevrim içi platformlar üzerinden düzenlenen yeni bir dış kaynak kullanımı biçimi	Lu vd., 2016
e-lancing	Serbest çalışanların internet üzerinden müşterilerle iletişim kurduğu, tele-çalışan olarak çalıştığı ve iş sonuçlarını bilgi iletişim teknolojileri aracılığıyla aktardığı iş modeli	Gareis, 2002
Playbour	Medya araçları ile ‘gönüllü’ olarak sarf edilen emek	Fuch ve Sevigani, 2013
Algoritmik Yönetim (Algorithmic Management)	İnsan yönetiminin eylem ve kararlarını onların yerine otomatik olarak alabilen algoritmaların sağladığı bir yönetim	ILO 2021
İş platformları	Geleneksel olarak işçi tarafından görülen bir işin, genellikle büyük bir kişi topluluğuna yapılan açık çağrıyla ve çoğu zaman dış kaynak kullanılarak görüldüğü platformlar	Felstiner, 2011

*Yıldız 2022’den uyarlanmıştır.

Tabloda yer alan kavramlar, dijitalleşmenin çalışma hayatında yarattığı dönüşümü ve esnek istihdam biçimlerinin çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Geleneksel istihdam modellerinden farklı olarak; çevrim içi geçici işler, mikro görevler ve algoritmik yönetim gibi uygulamalar, işin örgütlenme biçimini köklü şekilde değiştirmiştir.

Çevrim içi geçici (gig) çalışma belirli bir süre veya proje için yapılan genellikle dijital platformlar üzerinden yürütülen esnek ve geçici iş ilişkilerini tanımlar. Bu çalışma biçimi, bağımsız yüklenicilerin veya serbest çalışanların belirli görevleri tamamlamak veya belirli bir süre boyunca

çalışmak üzere işe alındığı bir iş modeli olarak öne çıkmaktadır (Friedman, 2014). Çevrim içi geçici çalışma, hem işverenler hem de çalışanlar için belirli avantajlar sunan esnek bir istihdam modeli olarak öne çıkmaktadır. Bu model bireylere coğrafi bağımsızlık sağlarken, çalışma saatlerini kendi ihtiyaçlarına göre ayarlama imkânı da tanır. Ancak bu esnekliğin yanı sıra, birçok zorluk da barındırmaktadır. Özellikle iş güvencesinin olmaması, sosyal hakların sınırlı olması ve düzenli gelir elde edememe gibi problemler çevrim içi geçici çalışanların karşılaştığı önemli engeller arasında yer almaktadır (Graham vd., 2017).

Freelance çalışma ile ilgili üzerinde durulması gereken önemli bir terim de “Prekarya”dır. İş güvencesizliği, belirsizlik ve düşük sosyal koruma ile karakterize edilen bir işçi sınıfını tanımlamak için kullanılan kavram, yakın bir geçmişte 2009 yılında Guy Standing tarafından kullanılmıştır (Standing, 2011). Freelance ve prekarya kavramları modern iş dünyasında esneklik ve iş güvencesizliği ile ilgili ortak temaları barındırmaktadır. Ancak prekarya daha çok ekonomik ve sosyal eşitsizliklerle ilişkilendirilirken, freelance çalışma esnek çalışma düzenlerinin bir parçası olarak daha bireysel bir perspektif sunmaktadır (Vosko, 2010).

Son dönemde popüler hale gelen bir diğer kavram E-lancing’dır. Bağımsız çalışanların internet üzerinden müşterileriyle iletişim kurarak proje veya hizmet sunduğu bir iş modeli olarak tanımlanan e-lancing genellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar sayesinde mümkün hale gelmiş ve işgücü piyasasında önemli bir yer edinmiştir. E-lancing, serbest çalışmanın dijitalleşmesiyle şekillenmiş ve zaman ve mekan bağımsızlığı sağlayarak çalışanlara esneklik sunmuştur (Gareis, 2002; Giladi, 2018).

Playbour freelance çalışma ile ilgili önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. “Playbour,” oyun (play) ve iş (labour) kavramlarının birleşimiyle oluşmuş bir terimdir (Kücklich, 2005; Scholz, 2013). Bu kavram özellikle dijital ekonomideki yaratıcı işler ve serbest çalışma ortamlarında bireylerin işlerini yaparken aynı zamanda eğlenceli, keyifli ve yaratıcı bir süreç yaşamalarını ifade etmektedir. Playbour, çalışanların işlerini yerine getirirken kendi ilgi alanları ve becerileri doğrultusunda katıldıkları yaratıcı süreçlerden elde ettikleri tatmin ile iş ve eğlence arasındaki sınırın belirsizleşmesini vurgulamaktadır (Kücklich, 2005). Freelance çalışanlar bu bağlamda yeteneklerini geliştirmek ve yaratıcılıklarını sergilemek için fırsatlar bulmakta ve işlerini daha esnek bir biçimde organize edebilmektedir.

TARİHSEL GELİŞİM PERSPEKTİFİYLE FREELANCE EKONOMİ

Sanayi Devrimi’nden bu yana çalışma biçimlerinin geçirdiği dönüşümler yalnızca üretim araçlarının değil iş gücünün niteliğinin ve iş gücü piyasalarının da yeniden tanımlanmasına neden olmuştur. Karl Marx 19. yüzyıl ortalarında kapitalist üretim ilişkilerinin işçiyi “yabancılaşmaya” zorladığını ileri sürerek bu dönüşümün temelini kavramsallaştırmıştır (Marx, 2011).

Sanayi Devrimi’yle başlayan fabrikalaşma süreci, zamanla yabancılaşma ve emek sömürüsüne dair eleştirilerle karşılık bulmuş; 1970’lerden itibaren ise neoliberal politikaların etkisiyle esnek üretim modelleri öne çıkmıştır. 1970’li yılların sonlarında yaşanan küresel ekonomik kriz Fordist üretim anlayışının sınırlarını gözler önüne sermiş esnek üretim ve istihdam biçimleri neoliberal politikalarla birlikte ön plana çıkmıştır (Harvey, 1997). Bu bağlamda freelance ve sözleşmeli çalışma biçimleri post-Fordist dönemin yeni iş organizasyonlarının birer yansıması olarak değerlendirilmiştir. 1990’lı yıllara gelindiğinde, bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler dijital platformların ortaya çıkmasını kolaylaştırmış ve emek piyasasında yer alan aktörlerin coğrafi sınırlamalardan bağımsızlaşmasını mümkün kılmıştır (Benner, 2002; Degryse, 2016). Bu yeni dijital paradigma, “gig economi” ve “platform kapitalizmi” gibi kavramların literatüre girmesine

neden olmuştur (Srnicek, 2017). Bilgi toplumuna geçiş süreci klasik işyeri kavramının çözülmeye başladığını vurgulamış ağ toplumunda bireyin iş yaşamına katılım biçimlerinin kökten değişmesine ön ayak olmuştur (Castells, 2005).

Tablo 2. Çalışma Biçimlerinin Tarihsel Dönüşümü Tablosu

Zaman Dilimi	Çalışma Prensibi	Çalışma Biçimi	Ana Tema
Sanayi Devrimi (18. yy. sonu – 19. yy.)	Fabrika üretimi	Toplu üretim, işbölümü	İşçi sınıfının doğuşu
19. yy. Ortaları	Yabancılaşma	Kapitalist üretim ilişkileri altında emek sömürüsü	Kapitalist üretim eleştirisi
1970'ler Sonu	Neoliberal esneklik	Esnek üretim, taşeronlaşma	Fordizm sonrası esneklik
1990'lar	Dijitalleşme	Uzaktan çalışma, dijital platformlar	Platform kapitalizmi
2010'lar	Gig modeli	Kısa süreli, proje bazlı işler	Dijital gözetim
2020'ler ve sonrası	Freelance normalliği	Bağımsız, çok projeli dijital emek	Sosyal politika ihtiyacı

Son on yılda freelance ekonomisine dair araştırmalar hem bireysel düzeyde hem de makro düzeyde ele alınmaya başlanmıştır. De Stefano (2016), freelance ekonomisinin “just-in-time” iş gücü yarattığını ve bunun iş güvencesini ve sosyal korumayı erozyona uğrattığını belirtmiştir. Wood vd., (2019) ise algoritmik kontrol mekanizmalarının çalışanlar üzerindeki psikososyal etkilerini detaylandırarak gig ekonomisini bir tür dijital gözetim rejimi olarak tanımlamıştır.

Türkiye özelinde freelance çalışmaya ilişkin akademik üretimin sınırlı olduğu ancak son dönemde artış gösterdiği görülmektedir (Çiğdem ve Erdoğan, 2020). Türkiye’de dijital platformların gelişimiyle birlikte bağımsız çalışmanın yaygınlaştığını ancak sosyal güvenlik ve hukuki statü konusunda belirsizliklerin sürdüğünü dile getirmiştir. Ayrıca Çiğdem ve Erdoğan, 2020 genç kuşakların kurumsal yapılara yabancılaşmasını ve bireysel özerklik arzusunu freelance çalışma modeline yönelimin temel etkenleri arasında değerlendirmiştir. Pandemi döneminde ise uzaktan çalışmanın ve freelance modelinin kitlesel düzeyde test edildiği bir laboratuvara dönüşmüş, bu süreçte gig ekonomisine dair hem pratik gözlemler hem de politik tartışmalar yoğunluk kazanmıştır (OECD, 2021). Artık freelance ekonomi yalnızca geçici bir iş modeli değil; yeni bir emek rejiminin çekirdeği olarak değerlendirilmektedir.

İŞGÜCÜNÜN NİTELİKSEL DEĞİŞİMİ VE FREELANCE ÇALIŞMANIN GELECEĞİ

İşçi sınıfının doğuşu özellikle Sanayi Devrimi ile bağlantılı olarak ele alınmaktadır. Dünya genelinde yaşanan ekonomik değişimler, sosyal sınıfın gelişimi ve işgücü sürecinde yaşanan dönüşümler, geleneksel çalışma biçimlerini değiştirmiştir. Sanayi devriminin ilk dönemlerinde çalışma koşullarındaki zorluk, teknolojinin ilerlemesi ve kişilerin bilgi odaklı işlere yönelimi beden işçiliğinin azalması sonucunu doğurmuştur.

20. yüzyılın başlarında Fordist üretim modelinin çalışma hayatında hakim olduğu dönemde işçiler, montaj hatlarında aynı işi tekrarlayan görevler üstlenmiştir (Harvey, 1990). Üretimde standardizasyonun önem kazandığı bu dönemde işçilerin belirli alanlarda uzmanlaştığı, çıraklık eğitiminin ise yaygınlaştığı görülmektedir. Eğitimden çok, teknik beceriler öncelikli özellik olarak değerlendirilmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası refah devleti politikalarıyla birlikte işgücünün niteliği yükselmeye başlamıştır (Giddens, 1998). Eğitimli çalışan sayısının arttığı bu dönemde üretimin hala önemli olduğunu ancak hizmet sektörü ve beyaz yakalı işlerin artış gösterdiğini söylemek mümkündür. Eğitim daha geniş kitlelere ulaşmış, üniversiteler ve meslek yüksekokulları yaygınlaşmıştır. Böylelikle ara eleman sıkıntısı çözülmesi hedeflenmiştir. İşgücünün eğitim seviyesi arttıkça, işlerin niteliği de yükselmekte; işçiler, teknik bilgi ve

becerilerini geliştirmektedir. 1980'lerden itibaren sanayi üretiminden bilgi tabanlı ekonomiye geçişte bir ivme yaşandığı görülmektedir. Bu dönemde işgücü, dijital becerilere, problem çözme yeteneklerine ve yaratıcı düşünceye dayanmaya başladı. Otomasyon ve bilgisayarların yaygın kullanımı, iş süreçlerini ve nitelikli işgücünü daha karmaşık hale getirdi (Brynjolfsson ve McAfee, 2014).

Sanayi devrimi sürecinde daha uzun mesai saatleri kar amacı güden şirketler için çalışanları fazla çalışmaya zorlamıştır. Ancak bilgi toplumunda bu durum geçerli değildir. Nitelikli işgücünün motivasyonunun sürdürülebilirliği, sadece çalışma süresiyle değil; esneklik, yaratıcılık ve zihinsel refahla ilişkilendirilmektedir. Örneğin, Google gibi teknoloji şirketlerinde uygulanan esnek mesai saatleri ve yaratıcı serbestlik alanları, çalışan verimliliğini artırmanın geleneksel çalışma disiplinleriyle değil, bireyin içsel motivasyonu ve yenilikçi potansiyeliyle sağlanabileceğini göstermektedir (Florida, 2002).

Hızla değişen dünyada rekabette üstünlük sağlamak isteyen işletmeler sadece kullanmış oldukları teknolojiyi güncel tutma çabasının yetersiz olduğunu fark etmişlerdir (Sivuk ve Seyhan, 2021). Bilgi toplumunda şirketler karlarını çalışanlarını daha fazla zorlayarak değil, onları daha akıllıca çalıştırarak artırmaktadır Bir araştırmacı veya mühendisin sabahın erken saatlerinde çalışmaya başlayıp yaratıcı fikirler geliştirmesi beklenmez. Kısacası bilgi toplumunda yenilik zorunlu hale gelmiştir.

Teknolojik ilerlemelerle birlikte serbest çalışma, başta ABD ve Birleşik Krallık olmak üzere tüm dünyada yaygınlaşan sıra dışı bir çalışma şekli haline gelmiştir. Serbest çalışanlar yer ve zamana bağlı kalmadan emek süreçlerini kendi kontrol ederek özgür bir şekilde çalışmakta ve aynı anda aynı sektörde birden fazla işverenle de işbirliği yapabilmektedirler (Vosko, 2006). Bu değişim sürecinin akabinde Covid-19 pandemisi, küresel işgücü dinamiklerinde köklü değişikliklere neden olmuş, özellikle freelance (serbest) çalışanlar üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Covid-19 pandemisi küresel işgücü dinamiklerinde köklü değişimlere yol açarak freelance çalışmanın yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Bu süreçte ortaya çıkan sağlık krizine karşı geliştirilen tedbirler geleneksel iş yapma biçimini derinden etkilemiştir. Çoğu sektörde işyerleri ya kapanmış ya da faaliyetleri durma noktasına gelmiştir. Bu nedenle işletmeler iş sürekliliğini sağlamak için uzaktan çalışmayı ve esnek iş modellerini benimsemek zorunda kalmışlardır (Kramer ve Kramer, 2020).

Covid-19'un önemli yansımalarından biri de ekonomide yaşanan belirsizliktir. Bu durum esnek iş modellerinin cazibesini arttırırken, iş güvencesi olmayan freelance çalışmayı geçim kaynağı haline getirmiştir. Aynı zamanda işletmeler de değişken talebe hızlı yanıt verebilmek adına proje bazlı ve serbest çalışanlara yönelmiştir. Pandemi freelance çalışmanın sunduğu esnekliğin ve coğrafi bağımsızlığın değerini artırarak, iş piyasasında bu modelin kalıcı bir seçenek haline gelmesine katkı sağlamıştır (Beno, 2021). Böylelikle pandemi sürecinde dijitalleşmenin hızlanmasıyla birlikte freelance çalışanların sayısındaki artış bu çalışma biçiminin iş dünyasında daha fazla kabul görmesine yol açmıştır (McKinsey ve Company, 2021). Özellikle teknoloji odaklı işlerde, dijital platformlar üzerinden yürütülen freelance çalışma, pandeminin getirdiği belirsizliklere karşı işverenler ve çalışanlar için esnek ve maliyet etkin bir çözüm olarak öne çıkmıştır. Aynı şekilde işgücünün teknolojik gelişmelere uyum sağlayarak çeşitli çalışma biçimlerine yöneldikleri görülmektedir (Ulukapı Yılmaz, 2022). Bu konuda ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) Genel Direktörü Guy Ryder "geniş kapsamlı bir işgücü piyasası toparlanması olmadan bu küresel salgından gerçek anlamda toparlanma olamayacağını ve sürdürülebilir olması için bu toparlanmanın, sağlık ve güvenlik, eşitlik, sosyal koruma ve sosyal diyalog dahil olmak üzere insana yakışır iş ilkelerini temel alması gerektiğini" belirtmiştir (ILO, 2022).

Ayrıca freelance çalışanlara ilişkin istatistikler de bu çalışma biçiminin giderek daha popüler hale geldiğini göstermektedir. Öyle ki Forbes'un 2017 yılı verilerine göre, 2027 yılında Amerika'daki iş gücünün büyük bir kısmının freelance olarak çalışacağı öngörülmektedir. (Forbes, 2017). Freelance çalışanların rekabet gücünü artırmak için sürekli eğitim ve beceri geliştirme programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Üniversiteler ve eğitim kurumları freelance ekonomisine yönelik özel programlar ve sertifikasyonlar sunarak, bireylerin bu alanda yetkinlik kazanmalarını destekleyebilirler. Ayrıca dijital becerilerin artırılması, freelance çalışanların iş bulma süreçlerini kolaylaştırabilir.

Covid-19 pandemisi Türkiye'de dijital işlerin artışını önemli ölçüde etkilemeye devam etmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2023 itibarıyla Türkiye'de internet kullanım oranı %84,5'e ulaşmış bu oran 2020 yılına göre yaklaşık %9 artmıştır. Bu artış dijital hizmetlere ve uzaktan çalışma olanaklarına olan talebin yükselmediğini göstermektedir (TÜİK, 2023). 2023 yılında yapılan bir araştırma ise Türkiye'deki şirketlerin %80'inin COVID-19 pandemisi sonrası uzaktan çalışma modeline devam ettiğini ortaya koymaktadır (Ernst ve Young, 2023). Özellikle bilişim, finans ve pazarlama sektörlerinde uzaktan çalışmanın yaygınlaşması, dijital işlerin artışını desteklemiştir.

TEKNOLOJİK GELİŞMELER, DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE FREELANCE ÇALIŞMA

Çalışma kavramı her ne kadar insanlık tarihi kadar eski olsa da zaman içerisinde çok farklı görünümelerde karşımıza çıkmıştır. Teknolojinin günümüzde ulaştığı düzey otuz yıl önceki filmlerde hayal ettiğimiz ve mümkün görünmeyen makinelerin gerçekliğini yaşamamızla sonuçlanmıştır. Bilgisayarlarla tanışıklığımızın yakın geçmişte olduğunu düşündüğümüzde, yaşanan bu hızlı ilerleme gerçekten de göz kamaştırıcıdır. Modern teknolojilerin sunduğu olanaklar, günlük yaşamın her alanında köklü değişiklikler yaratırken, birçok sektörde devrim niteliğinde yenilikler getirmiştir (Şen, 2022). Teknolojinin hızlı gelişimi freelance ekonomisinin geleceğini şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Yapay zeka, otomasyon ve dijital platformların entegrasyonu, freelance çalışanların iş süreçlerini daha verimli yönetmelerine olanak tanıyacağını söylemek mümkündür. Özellikle proje yönetim araçlarının gelişmesinin, freelance çalışanlar için iş süreçlerini kolaylaştıracağı ve iş verimliliğini artıracacağı söylenebilir. Bu değişiklikler, birçok kişinin ekonomik gelişimi için bir taraftan fırsat kapılarını açarken, diğer taraftan tehdit olarak görülmektedir (Bercovici ve Bercovici, 2019).

Freelance çalışma, iletişim ve bilişim teknolojilerinin hızla yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan bir iş modelidir ve günümüz dijital çağıyla birlikte çevrimiçi çalışma platformları birçok birey için yeni fırsatlar sunmaktadır. Son 20 yılda bilişim sektörünün gelişimiyle birlikte Hindistan, Çin, Tayvan ve İrlanda gibi gelişmekte olan ülkeler büyük bir atılım gerçekleştirmiş ve bilgiye dayalı ekonomilerin, doğal kaynaklar ve fiziksel mallara dayalı ekonomilere kıyasla üstünlük kazandığı gözlemlenmiştir. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin (BİT) gelişimiyle birlikte, işlem ve depolama kapasiteleri hızla artmakta ve bilgiye erişim, insanlık tarihinde hiç olmadığı kadar geniş kitleler için mümkün hale gelmektedir (Baller vd., 2016).

Dijitalleşme freelance çalışma modelini hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle derinden etkilemiştir. Olumlu açıdan bakıldığında dijitalleşme, freelance çalışanlara coğrafi bağımsızlık sunarak küresel iş pazarına erişim imkanı tanımaktadır. Dijital platformlar aracılığıyla müşterilere kolayca ulaşabilen bu çalışanlar iş bulma süreçlerinde daha fazla esneklik ve hız kazanmışlardır (Çiğdem ve Koç, 2019). Ayrıca dijital araçlar sayesinde iş takibi, proje yönetimi ve iletişim gibi süreçler daha verimli hale gelmiştir. Bunun yanında, dijitalleşme freelance çalışanlara kendi çalışma saatlerini belirleyebilme fırsatını beraberinde getirmiştir. Ancak dijitalleşmenin freelance çalışmaya olumsuz etkileri de mevcuttur. İlk olarak, dijital

platformlarda artan rekabet, iş gücünün değerini düşürebilmekte ve fiyat baskısı yaratabilmektedir. Özellikle küresel rekabet nedeniyle freelance çalışanlar emeklerinin karşılığını almakta zorlanabilmektedir. Ayrıca freelance çalışanlar genellikle iş güvencesinden yoksun olup, sağlık sigortası, emeklilik gibi sosyal haklardan mahrum kalmaktadır. Bu durum dijital platformlara bağımlı hale gelen freelance çalışanların uzun vadeli kariyer planlaması yapmalarını zorlaştırmaktadır. Ek olarak sürekli çevrimiçi olma gerekliliği ve iş ile özel hayat arasındaki sınırların belirsizleşmesi, bu çalışanlarda tükenmişlik sendromu gibi psikolojik sorunlara da yol açabilmektedir.

Freelance ekonomisinin küresel düzeydeki gelişimi yerel dijital platformların ortaya çıkışını da beraberinde getirmiştir. Türkiye’de özellikle son beş yılda bu tür platformların sayısı ve etki alanı hızla artmış; Bionluk, SadeceOn, Armut, Freelance.com.tr ve Usersdot gibi yerli dijital platformlar, esnek ve bağımsız çalışmayı benimseyen bireylerle işverenleri buluşturan aracı yapılar olarak önemli bir rol üstlenmiştir (Karakaya ve Eren, 2022; Erdem, 2023). Bu platformlar gig ekonomisi içinde şekillenen dijital emek piyasasının Türkiye özelindeki görünümünü oluşturmakta; içerik üretimi, yazılım geliştirme, grafik tasarımı ve yerel hizmet sunumu gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır (Coşkun ve Arıkan, 2019). Literatürde bu platformlara yönelik akademik çalışmalar henüz sınırlı olmakla birlikte dijital ekonomi, esnek istihdam ve platform kapitalizmi çerçevesinde bazı nitel analizler sunulmuştur (Yıldız, 2022).

FREELANCE ÇALIŞMANIN YASAL DÜZENLEME VE SOSYAL GÜVENLİK BOYUTU

Küreselleşme işgücü piyasasının eğilimlerini de değiştirmiş, geçici işgücünün emek piyasalarında daha fazla kullanımına doğru bir hareket izlenmiştir. Yeni iş düzenleri ve istihdam biçimlerinin gelişimi, esnekleşme politikaları çerçevesinde, korumasız çalışma koşullarını ve eşitsizlikleri derinleştiren bir yapı ortaya çıkarmıştır (Deery ve Jago, 2002). Bu durum işçilerin haklarını ve güvenliğini tehdit eden aynı zamanda ücret ve çalışma koşullarında ciddi dengesizliklere yol açan bir ortam yaratmaktadır. Sonuç olarak işgücü piyasasında yaşanan bu değişim, sosyal adalet ve eşitlik taleplerinin daha fazla önem kazanmasına neden olmuştur.

Geleneksel çalışma modellerinde olduğu gibi sürekli bir iş ilişkisi formatında işlemeyen freelance çalışma, çalışanların projelerin sona ermesiyle birlikte yeni iş bulma baskısıyla karşı karşıya kalmalarını sonucunu doğurmaktadır. Bu bakımdan freelance ekonomisi iş güvencesi açısından ciddi zorluklar barındırmaktadır (Broughton vd., 2018). Bu durum freelance çalışanların gelirlerinde dalgalanmalar yaşanmasına ve finansal belirsizliklere yol açmaktadır. Ayrıca freelance çalışanlar işverenler karşısında zayıf bir müzakere gücüne sahip oldukları için, iş güvencesi ve adil ücret koşulları gibi haklarını korumakta zorlanmaktadırlar. Gig ekonomisinde yer alan serbest çalışanların kullandıkları yöntemler, çalıştıkları yer ve çalışma sürelerinin geleneksel iş süreçleriyle ne kadar uyumlu olduğu artık önem taşımamaktadır. Asıl değer, ortaya konulan işin kalitesiyle belirlenmektedir (Mulcahy, 2016).

Freelance ekonomisi literatürde çeşitli boyutlarıyla ele alınmış olup sosyal politika bağlamında özellikle iş güvencesi, sosyal haklar ve devletin düzenleyici rolü üzerinde durulmaktadır. Castells (2010) ve Standing (2011) yeni esnek çalışma biçimlerinin, bireylerin güvencesiz iş koşulları altında çalışmasına neden olabileceğini belirtmişlerdir. Freelance çalışma, dönemlik ve kısa süreli işleri içerdiği için güvensizliği beraberinde getirmektedir. Bu durumun çalışanlar açısından “yaşamın metalaşması” ve “karakter aşınması” gibi olumsuz etkileri olmaktadır (Kayın, 2019). İstihdamın sınırlarının açıkça tanımlanması, kurumsallaşması ve yasal bir çerçeveye oturtulması; asgari ücret, yıllık izinler, diğer izin hakları, iş güvencesi ve kolektif haklar açısından büyük bir

önem taşımaktadır (Fudge, 2003). Tam zamanlı işler uzun yıllardır iş gücü piyasasında baskın olsa da işgücüne katılan yeni çalışanlar dijitalleşme, ekonomik gelişmeler ve son zamanlarda etkili olan Covid-19 gibi salgınlar, kalıcı işlerin güvencesini zayıflatmıştır (Manyika vd., 2016:11).

Tablo 3. 4857 Sayılı İş Kanunu Kapsamında Esnek Çalışma Modelleri

Esnek Çalışma Modelleri	Alt Modeller	İş Kanunu Maddesi
1. Kısmi Süreli Çalışma	a. Klasik Kısmi Süreli Çalışma b. Esnek Kısmi Süreli Çalışma	Madde 13
2. İş Paylaşımı	a. Bölünmüş Gün b. Bölünmüş Hafta c. Dönüşümlü Hafta d. Belirli Olmayan Dönüşümler	Madde 14
3. Kayan (Esnek) İş Süresi	a. Basit Kayan İş Süresi Modeli b. Vasıflı Kayan İş Süresi	Madde 67
4. Çağrı Üzerine Çalışma	-	Madde 14
5. Evde Çalışma	-	Madde 14
6. Tele (Uzaktan) Çalışma	a. Evde Büro b. Uydu Büro c. Komşu Büro d. Gezici Büro	Madde 14
7. Ödünç İş İlişkisi	-	Madde 7
8. Yoğunlaştırılmış İş Haftası Modeli	-	Madde 63
9. Yıllık İş Süreleri Modeli	-	Madde 63
10. Emekliliğe Yumuşak Geçiş Modeli	-	Madde 14
11. Vardiya Modelleri	-	Madde 69

Kaynak: 4857 sayılı İş Kanunu'ndan uyarlanmıştır.

Ekonomik durgunluk ve istihdam krizinin bir sonucu olarak dünya genelinde freelance çalışanlar gibi atipik istihdam biçimlerinde çalışanların sayısı artmıştır (Edstrom ve Ladendorf, 2012). İşgücü piyasasının değişen dinamiklerine uyum sağlamak amacıyla 4857 sayılı İş Kanunu'nda esnek çalışma modelleri düzenlenmiştir. Bu modeller, hem işverenin ihtiyaçlarına hem de çalışanların farklı iş ve yaşam dengelerine yönelik esneklik sunmayı amaçlamaktadır. Esnek çalışma kapsamındaki başlıca uygulamalar arasında kısmi süreli çalışma, belirli süreli iş sözleşmesi, evden çalışma ve çağrı üzerine çalışma gibi yöntemler bulunmaktadır. Kısmi süreli çalışma işçinin tam zamanlı çalışana göre daha az saatlerle istihdam edilmesini öngörmektedir. Kısmi süreli çalışanlar 4857 sayılı İş Kanunu'na tabi olarak çalışmaktadırlar. Freelancerlar ise genellikle bağımsız çalıştıkları için vergilerini, primlerini kendileri ödemek zorundadır ve doğrudan İş Kanunu'na tabi olmayabilmektedir.

Freelance çalışanların büyük bir kısmı dijital platformlar üzerinden iş bulmaktadır. Ancak bu platformlar genellikle freelance çalışanların iş güvencesi ve sosyal haklarını koruma konusunda eksik kalmaktadır (Forde vd., 2017). Türkiye'de freelance çalışanların büyük çoğunluğu, Bionluk, SadeceOn gibi yerel platformlar aracılığıyla projeler almakta ve bu platformlar, çeşitli sektörlerdeki iş fırsatlarına kolay erişim sağlamaktadır. Bu tür platformlar kullanıcıların kendi uzmanlık alanlarına göre iş ilanlarını yayınlamalarına ve potansiyel müşterilerle doğrudan iletişim kurmalarına olanak tanımaktadır. Örneğin, Bionluk, özellikle yazılım, grafik tasarım ve içerik üretimi gibi alanlarda geniş bir freelancer havuzuna sahiptir ve bu da freelance çalışanların projelerini hızlı bir şekilde bulmalarını kolaylaştırmaktadır (Karakaya ve Eren, 2022). Ayrıca, SadeceOn, Türkiye'deki birçok freelance çalışan için önemli bir gelir kaynağı oluşturmakta ve serbest çalışmanın popülaritesini artırmaktadır (Karakaya ve Eren, 2022). Bu platformların sağladığı esneklik ve erişilebilirlik freelance çalışma modelinin Türkiye'deki gelişimini

desteklemektedir. Bu platformlar, daha ziyade proje tabanlı olup proje üzerinden bir ücretlendirme yapılması nedeniyle sabit ve sürekli bir gelir güvencesinden yoksun kalınması sonucunu doğurmaktadır.

Esnek çalışma düzeninde, geleneksel işçi-işveren ilişkisinden bahsetmek pek mümkün değildir. Çünkü bu sistemde uzun vadeli iş sözleşmeleri yaygın olmadığı için işçi ve işveren arasındaki bağ büyük ölçüde zayıflamıştır. İşverenler, bağımsız yüklenici olarak değerlendirilen çalışanların istihdamıyla ilgili hiçbir hukuki sorumluluk taşımamaktadır. Gig ekonomisinde yer alan çalışanlar genellikle bağımsız yüklenici ya da kendi hesabına çalışan bireyler olarak görülmektedir. Bu nedenle, tam zamanlı ve kayıtlı çalışanların sahip olduğu sağlık sigortası, emeklilik maaşı, yıllık izin, doğum izni, kıdem tazminatı, işsizlik ödeneği gibi çeşitli sosyal haklardan mahrum kalmaktadırlar (Çalca ve Aydın, 2022).

Türkiye’de freelance çalışma üzerine yapılan çalışmalarda ise bireylerin esnek çalışma modeline olan ilgisi ve dijital platformların iş bulmadaki rolü öne çıkmaktadır. Örneğin Eraslan (2021) freelance çalışanların Türkiye’de sosyal güvenlik sistemine dahil olma zorluklarını ele almış, mevcut yasal düzenlemelerin bağımsız çalışanların ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığını savunmuştur. Ayrıca Coşkun ve Arıkan (2019) freelance çalışanların gelir belirsizliği ve sosyal haklara erişim kısıtlılıkları gibi dezavantajları üzerinde durmuşlardır.

Freelance çalışanlar 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında iş güvencesi açısından önemli zorluklarla karşı karşıyadır. Bu kanun, çalışanların sosyal güvenlik haklarını güvence altına almayı amaçlamakla birlikte, freelance çalışanlar bağımsız yüklenici olarak kabul edildikleri için iş güvencesi ve sosyal haklar açısından sınırlı bir korumadan yararlanmaktadır. Özellikle iş güvencesi, kıdem tazminatı ve sağlık sigortası gibi haklardan yararlanamamak, bu çalışan grubunu istikrarsız bir gelir ve iş kaybı riski ile baş başa bırakmaktadır (Forde ve Stuart, 2017; Kalleberg ve Dunn, 2016). Ayrıca freelance çalışanlar kendi sosyal güvenlik primlerini ödemek zorunda kalmaktadır. Bu durum, uzun vadeli sigorta kolları arasında yer alan sağlık sigortası ve yaşlılık primlerinin yatmamasına neden olmakta; sağlık ve emeklilik güvencesi açısından belirsizlik yaşamaları sonucunu doğurmaktadır (Broughton vd., 2016). Sonuç olarak freelance çalışma modelinin giderek yaygınlaşması iş güvencesi ve sosyal haklar konusundaki yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda sosyal güvenlik sisteminin freelance çalışanların haklarını da kapsayacak şekilde yeniden yapılandırılması iş gücü piyasası açısından kritik bir öneme sahiptir.

SONUÇ

Freelance ekonomi Türkiye’de yalnızca teknolojik dönüşümün değil aynı zamanda emek rejiminin geçirdiği yapısal evrimin de önemli bir yansımasıdır. Bu yeni model, bireysel düzeyde esneklik, çeşitlilik ve girişimcilik olanakları sunsa da sosyal politika bakış açısıyla değerlendirildiğinde iş güvencesizliği, gelir istikrarsızlığı ve sosyal koruma açıkları gibi çok katmanlı riskleri de beraberinde getirmektedir.

Sosyal politika gereği piyasanın ürettiği eşitsizlikleri azaltmak ve toplumsal bütünleşmeyi sağlamak için dijitalleşme ile şekillenen yeni emek biçimlerinin yeniden değerlendirilmesi zorunludur. Bugünün freelance çalışanı klasik işçinin sahip olduğu sendikal, sosyal güvenlik ve işten çıkarma karşıtı yasal korumalardan büyük oranda yoksundur. Bu durum emek piyasasında “yeni bir prekarya sınıfının” oluşmasına yol açmakta ve refah devleti mekanizmalarının bu yeni duruma nasıl cevap vereceği temel bir tartışma alanı haline gelmektedir (Standing, 2011). Bu bağlamda Türkiye’de freelance çalışanları kapsayıcı nitelikte bir sosyal koruma çerçevesi geliştirilmelidir

Freelance modelin genç işsizliğini azaltma potansiyeli bu alanın politika yapımcılar tarafından stratejik biçimde değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Ancak burada kısa vadeli, geçici ve proje bazlı çözümler yerine kamu-özel sektör işbirliğiyle geliştirilen yapısal politikaların ön plana çıkarılması önemlidir. Türkiye'nin hâlihazırda genç nüfusun yüksek olduğu yapısı bu modelin hem fırsat hem de tehdit barındırmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla yeni kuşak iş gücünün güvenceli biçimde freelance ekonomiye entegrasyonu sadece istihdamın değil aynı zamanda toplumsal istikrarın da korunması açısından önem arz etmektedir.

Sonuç olarak freelance ekonominin Türkiye'de sürdürülebilir, adil ve kapsayıcı bir model haline gelebilmesi refah devleti reflekslerinin dijitalleşen emek biçimlerine entegre edilmesiyle mümkündür. Bu dönüşüm yalnızca mevzuat değişiklikleri ile değil aynı zamanda toplumsal duyarlılık, etik standartlar ve dijital yönetim ilkeleriyle desteklenmelidir. Freelance çalışanlar, Türkiye'nin sosyal politika tasarımında artık marjinal bir kesim olarak değil, doğrudan politika geliştirme süreçlerinin merkezinde değerlendirilmesi gereken bir grup haline gelmiştir. Bu istihdam biçimi yalnızca alternatif bir gelir kaynağı olarak değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik kapsayıcılığın ve eşitlikçi sosyal politikalara ulaşma çabasının bir göstergesi olarak ele alınmalıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma tek yazarlı olup katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

Aktan, C. C., ve Arıkan, Z. (2019). Ağır Vergi Yüğü ve Yeraltı Ekonomisi. *Yeni Türkiye Dergisi, Ekonomi Özel Sayısı* (105), 123-138.

Aloisi, A. (2016). Commoditized Workers. Case Study Research on Labour Law Issues Arising from a Set of 'On-Demand/Gig Economy' Platforms. *Comparative Labor Law&Policy Journal*, 37(3), 653-687.

Anderson, S., Butcher, C., and Wilson, R. (2020). (2020) Developing empowered and connected leaders in the social sector: the Rank Foundation's engagement with Action Learning, *Action Learning: Research and Practice*, 17(1), 148–154. doi: 10.1080/14767333.2020.1712855.

Baller, S., Dutta, S., and Lanvin, B. (Eds.). (2016). *The global information technology report 2016: Innovating in the digital economy*. Geneva: World Economic Forum. https://www3.weforum.org/docs/GITR2016/WEF_GITR_Full_Report.pdf

Barlage, M. A. van den Born and A. van Witteloostuijn, (2019). The Needs of Freelancers and the Characteristics of 'Gigs': Creating Beneficial Relations between Freelancers and Their Hiring Organizations, *Emerald Open Research*, 1,1-19.

Benner, C. (2002). *Work in the new economy: Flexible labor markets in Silicon Valley*. Malden, MA: Blackwell Publishers.

Beno, M. (2021). The future of work: Freelancing and remote work after COVID-19, *Harvard Business Review*, 2021,49-65.

- Bercovici, E. G., and Bercovici, A. (2019). Israeli labor market and the fourth industrial revolution. *Amfiteatru Economic*, 2019, (Special Issue 13), 884-898. doi:10.24818/EA/2019/S13/884.
- Boons, M., Stam, D., and Barkema, H. G. (2015). Feelings of Pride and Respect As Drivers of Ongoing Member Activity On Crowdsourcing Platforms. *Journal of Management Studies*, 52(6), 717-741.
- Broughton, A., Gloster, R., Marvell, R., Green, M., Langley, J., and Martin, A. (2016). *The impact of the gig economy on the UK labour market* (IES Report No. 602). Brighton, UK: Institute for Employment Studies. <https://www.employment-studies.co.uk/system/files/resources/files/507.pdf>
- Brynjolfsson, E., and McAfee, A. (2014). *The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. New York: W. W. Norton & Company.
- Castells, M. (2005). *Ağ Toplumunun Yükselişi* (Çev. E. Kılıç). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*. Chichester: Blackwell Publishing.
- Coşkun, Y., ve Arıkan, A. (2019). Dijitalleşme ve Esnek Çalışma: Türkiye’de Freelance Çalışanlar Üzerine Bir İnceleme. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 11(42), 171-179. DOI: 10.5824/ajite.2020.03.007.x, 171-179.
- Çalca, S. D., ve Aydın Ü. (2022). Tarihsel Süreç İçerisinde Çalışma ve Gig Ekonmisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(Özel Sayı), 337-350.
- Çiğdem, S., ve Erdoğan, E. (2020). Türkiye’de freelance gazetecilerin çalışma koşulları. *Sosyoekonomi*, 28(46), 243–269. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.2020.04.1>
- Çiğdem, S. (2018). *Gig Ekonomisi ve Freelance İşgücünün Yükselişi: Freelancer.com Üzerinden Bir Değerlendirme*, Ekrem Erdoğan.1. Seçme Yazıları-II, 229-261. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çiğdem Yücel, S., ve Koç, İ. (2019). Dijital platform çalışanları ve yeni örgütlenme modelleri. *Türk Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(2), 123–140.
- De Stefano, V. (2016). The rise of the “just-in-time workforce”: On-demand work, crowdwork and labour protection in the “gig-economy”. *Comparative Labor Law & Policy Journal*, 37(3), 471–504.
- Deery, M. and Jago L. K. (2002). The core and the periphery: An examination of the flexible workforce model in the hotel industry. *International Journal of Hospitality Management*, 21, 339-351.
- Degryse, C. (2016). *Digitalisation of the economy and its impact on labour markets* (ETUI Working Paper 2016.02). Brussels: European Trade Union Institute. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2730550>
- Edstrom, M. and Ladendorf, M. (2012). Freelance Journalists As a Flexible Workforce in Media Industries, *Journalism Practice*, 6(5- 6), 711–721.
- Eraslan, M. (2021). Türkiye’de Freelance Çalışanların Sosyal Güvenlik Sistemiyle İlişkisi. *Sosyal Politika Araştırmaları Dergisi*, 85, 155–167
- Erdem, M. (2023). Freelance çalışma modellerinin Türkiye'deki gelişimi: Yerel platformların rolü. *Çalışma Hayatı ve Ekonomi*, 8(1), 45–62.
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class: And how it’s transforming work, leisure, community and everyday life*. New York, NY: Basic Books.

- Forbes. (2017). *Freelancing in America 2017*. <https://www.forbes.com/sites/elainepofeldt/2017/10/17/freelancing-in-america-2017/> Erişim Tarihi: 26.04.2025.
- Forde, C., Stuart, M., Joyce, S., Oliver, L., Valizade, D., Alberti, G., Hardy, K., Trapmann, V., Umney, C., and Carson, C. (2017). *The social protection of workers in the platform economy* (Vol. 3). European Parliament, Committee on Employment and Social Affairs. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/614184/IPOL_STU\(2017\)614184_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/614184/IPOL_STU(2017)614184_EN.pdf), Erişim Tarihi: 18.04.2025.
- Friedman, G. (2014). Workers Without Employers: Shadow Corporations and the Rise of the Gig Economy. *Review of Radical Political Economics*, 46(4), 442-461.
- Fuchs, C. and Sebastian S. (2013). What Is Digital Labour? What Is Digital Work? What's Their Difference? And Why Do These Questions Matter for Understanding Social Media? TripleC: Communication, Capitalism & Critique. *Open Access Journal for a Global Sustainable Information Society*, 11(2), 237-293.
- Fudge, J. (2003). Labour Protection For Self-Employed Workers, *Just Labour*, (3), 36-45.
- Gareis, K. (2002). E-lancing: A New Model of Employment. *Journal of Business Research*, 55(1), 1-7.
- Giddens, A. (1999). Üçüncü yol: Sosyal demokrasinin yenilenmesi (Çev. O. Akınhay). İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Giladi, A. (2018). E-lancing: A New Mode of Work in the Digital Economy. *International Journal of Business and Social Science*, 9(1), 37-43.
- Gleim, M. R., Johnson, C. M., and Lawson, S. J. (2019). Sharers and sellers: A multi-group examination of gig economy workers' perceptions. *Journal of Business Research*, 98, 142-152.
- Graham, M., Hjrth, I., and Lehdonvirta, V. (2017). Digital Labor and Development: The Case of the Gig Economy. *The Journal of Development Studies*, 54(6), 923-935.
- Harvey, D. (1997). Postmodernliğin durumu: Kültürel değişimin kökenlerine bir araştırma (Çev. S. Savran). İstanbul: Metis Yayınları.
- ILO (2021). World employment and social outlook: the role of digital labour platforms in taransforming the world of work". https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_771749.pdf, Erişim tarihi: 22.04.2025.
- International Labour Organization (ILO). (2022, Ocak 17). *İşgücü piyasasının 2022 yılında toparlanması olasılığına ilişkin* [Basın bülteni]. <https://www.ilo.org/tr/resource/news/ilo-isgucu-piyasasinin-2022-yilinda-toparlanmasi-olasiligina-iliskin> Erişim Tarihi: 12.04.2025.
- Johnson, L. (2019). *Freelance Çalışmanın Zorlukları ve Çözüm Stratejileri*. İstanbul: Ekonomi Yayınları.
- Kalleberg, A. L., and Dunn, M. (2016). Good Jobs, Bad Jobs in the Gig Economy: The Case of Uber. *American Sociological Review*. Link to Study, 20(1-2), 10-14.
- Karakaya, A., ve Eren, E. (2022). Türkiye'de Freelance Çalışmanın Yükselişi: Bionluk ve SadeceOn Üzerine Bir İnceleme. *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 33(2), 95-112.
- Kiraci, H., ve Kayabaşı, A. (2017). Yeni Nesil Bir Ekonomik Sistemin Ülkemizdeki Potansiyeli: Paylaşım Ekonomisindeki İş Modeli Örneklerinin İrdelenmesi. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 75-90.

- Kramer, A., and Kramer, K. Z. (2020). The potential impact of the Covid-19 pandemic on occupational status, work from home, and occupational mobility. *Journal of Vocational Behavior*, 119, 103442.
- Kücklich, J. (2005). Play and the Playbour: The Ethics of Work in the Information Age. *Game Studies*, 5(1), 1-14.
- Malik, Z. H., Ahmad, M., Munawar, H., and Mushtaq, M. (2023, October). Usability Evaluation of Freelance Platforms. In *Proceedings of the Future Technologies Conference* (pp. 42-58). Cham: Springer Nature Switzerland.
- Manyika, J., Lund, S., Bughin, J., Robinson, K., Mischke, J., and Mahajan, D. (2016). *Independent work: Choice, necessity, and the gig economy* (McKinsey Global Institute Report). McKinsey & Company. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/independent-work-choice-necessity-and-the-gig-economy>. Erişim Tarihi: 18.04.2025.
- Marx, K. (2011). *Kapital: Ekonomi Politiğin Eleştirisi. Cilt 1* (Çev. M. Selik ve N. Satlıgan). Ankara: Sol Yayınları.
- McKinsey and Company. (2021). *The future of work: Evolving the workplace*. McKinsey Global Institute. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/the-future-of-work-evolving-the-workplace> Erişim Tarihi: 02.04.2025
- Mulcahy, D. (2016). *The gig economy: The complete guide to getting better work, taking more time off, and financing the life you want*. New York, NY: AMACOM. Erişim Tarihi: 02.04.2025
- Nakatsu, R. T., Grossman, E. B., and Iacocou, C. L. (2014). A Taxonomy of Crowdsourcing Based on Task Complexity. *Journal of Information Science*, 40(6), 823-834.
- Scholz, T. (2013). *Digital labor: The internet as playground and factory*. New York: Routledge.
- Sivuk, D. ve Seyhan, F. (2021). Örgütsel Çatışma, Örgütsel Stres, İş Yaşam Kalitesi, İş Tatmini ve İşten Ayrılma Niyeti Arasındaki ilişki: Sağlık Çalışanlarının Verimliliği Üzerine Bir Araştırma, *Verimlilik Dergisi*, 4, 185-201.
- Smith, A. ve Anderson, B. (2020). *Esnek Çalışma Modelleri ve İş-Yaşam Dengesi*. Ankara: İş Dünyası Enstitüsü.
- Srnicek, N. (2017). The Challenges of Platform Capitalism: Understanding the Logic of a New Business Model. *Juncture*, 23(4), 254-257.
- Standing, G. (2011). *The precariat: The new dangerous class*. London: Bloomsbury Academic.
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2022). Küresel İnovasyon Endeksi 2022 raporu. <https://www.turkpatent.gov.tr>. Erişim Tarihi: 02.04.2025.
- Şen, H. (2022). *Endüstri 4.0 ve Dijital Dönüşüm*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- TÜİK (2023). İşgücü istatistikleri. <https://www.tuik.gov.tr>. Erişim Tarihi: 02.04.2025.
- Ulukapi, Y. H. (2022). Dijital Çağda Gig Çalışma, Conference: 16th International Conference on Knowledge, Economy & Management Proceedings, 31(6), 259-270.
- Vosko, L. F. (2006). *Precarious employment: Understanding labour market insecurity in Canada*. Montreal & Kingston: McGill-Queen's University Press. <https://doi.org/10.1515/9780773585195>

Wood, A. J., Graham, M., Lehdonvirta, V., and Hjorth, I. (2019). Good gig, bad gig: Autonomy and algorithmic control in the global gig economy. *Work, Employment & Society*, 33(1), 56–75.

Yıldız, M. ve Demir, S. (2021). *Türkiye’de Freelance Çalışanların Demografik Analizi*. İzmir, Ege Üniversitesi Yayınları.

Yıldız, S. (2022). Dijital Reklamcılık Uygulamacıları Olarak Freelance Çalışanlar Üzerine Bir Araştırma, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 58, 97-122.